

ETNICITA, JAZYKY A NÁBOŽENSTVÍ V EVROPĚ

Migrace ovlivňuje nejen počet obyvatel, ale souvisí s ní šíření různých kulturních znaků – jazyků, náboženství, národností apod. Většina současných států Evropy vznikla na principu tzv. národního státu, kdy rozsah území daného státu odpovídá územnímu rozšíření obyvatel příslušné národnosti, nejčastěji definované společným etnickým původem a jazykem. V některých případech se však určujícím rysem státu stal princip náboženský či politicko-historický – jedno etnikum bylo rozděleno novým vymezením státních hranic nebo se několik různých etnik spojilo v rámci jednoho státu.

Současné **etnické složení** evropských států velmi ovlivnily války, které proběhly v Evropě ve 20. století (zejména obě světové války, ale i další, regionální konflikty). Během první poloviny 20. století došlo k přesunu více než 1 milionu Řeků, 1 milionu Turků, 300 tis. Bulharů, k poválečnému odsunu asi 12 mil. Němců z území střední a východní Evropy, k výrazné proměně počtu a rozmístění židovské populace v Evropě a k návratu obyvatelstva z evropských kolonií na jiných kontinentech. Většina národností na evropském území, které početně přesahují 1 milion obyvatel, má v současnosti svůj vlastní stát. K výjimkám patří Katalánci (7,5 mil. obyvatel), Galicijci (2,5 mil. obyvatel) a Baskové (2,5 mil. obyvatel) ve Španělsku nebo Vlámové (7 mil. obyvatel) a Valoni (4 mil. obyvatel) v Belgii či Skotové (4,5 mil. obyvatel) a Velšané (3 mil. obyvatel) ve Velké Británii. Naopak mezi etnické skupiny s nejnižším počtem příslušníků a mající svůj stát patří Island (asi 300 tis. obyvatel), Malta (asi 475 tis. obyvatel) nebo Lucembursko (asi 600 tis. obyvatel).

Některé státy jsou tzv. multietnické, protože se na jejich území vyskytuje více etnických skupin, např. Španělsko nebo Belgie. Rozdílné kulturní znaky mohou být příčinou sporů mezi skupinami. V Belgii už po dlouhá desetiletí trvají neshody mezi nizozemsky hovořícími Vlámami a francouzsky hovořícími Valony. Belgie vznikla v roce 1830 především na náboženském principu, když na základě společné katolické víry spojila dvě skupiny obyvatel hovořící různými jazyky. Ve 20. století důležitost náboženství poklesla a naopak se vyostřily spory ohledně otázek užívání jazyka, kulturních zvyků, nerovností v ekonomické vyspělosti apod. Ve španělském Katalánsku zase národní hrdost

Katalánců, jejich ekonomická vyspělost nebo vlastní jazyk patří mezi základní příčiny, proč se chtějí oddělit od Španělska, a v průběhu posledních několika let volají po samostatnosti.

Jazyk je kulturním znakem obyvatelstva tvořícím významnou část národní identity. Velikost (měřená počtem rodilých mluvčích) a rozložení jazykových rodin i jazyků samotných je ve světě velmi nerovnoměrné. Mnoho jazyků si je podobných, např. španělština je podobná portugalštině, dánština švédštině nebo čeština slovenštině. V průběhu 19. století přišli vědci s teorií, že jazyky jsou si příbuzné obdobně jako lidské populace. Jednotlivé jazyky se v průběhu let mění s tím, jak je společnost používá, různé kultury ovlivňují význam jejich používání, utvářejí se nebo zanikají různé dialekty apod. Za předchůdce jazyků Indoevropské jazykové rodiny je považována indoevropština, která patrně vznikla na jihu Ruska poblíž Černého moře. S územním rozšiřováním indoevropských jazyků postupně vznikly územně vzdálenější skupiny mluvčích a jejich jazyky se od sebe začaly více lišit (vývoj mluvnic, vznik nových slov). Daly tak vzniknout různým jazykovým větvím a jednotlivým jazykům.

V současnosti je nejen v Evropě, ale i ve světě, nejrozšířenější a nejpoužívanější jazykovou rodinou *Indoevropská jazyková rodina* (kam mimo jiné patří i čeština). V menší míře jsou v Evropě zastoupeny i *Uralská* a *Altajská jazyková rodina*. Výjimku tvoří baskičtina, která jako izolovaný jazyk nepatří do žádné jazykové rodiny. Více než polovina světové populace mluví mateřským jazykem, který patří do Indoevropské jazykové rodiny. Indoevropská jazyková rodina se dále dělí do šesti jazykových větví – slovanská, baltská, germánská, románská, keltská, řecká a albánská. Jazykové větve se dále mohou dělit na jazykové skupiny nebo na samotné jazyky. Např. čeština, slovenština a polština patří do západoslovanské jazykové skupiny, která patří do slovanské jazykové větve. V rámci rozšířenosti Indoevropské jazykové rodiny na evropském území rozlišujeme 32 rozdílných jazyků. Těmito jazyky se hovoří nejen v Evropě, ale v minulosti se díky evropským koloniím hojně rozšířily po světě, např. subsaharská Afrika (angličtina, francouzština a portugalština) nebo státy Jižní Ameriky (španělština a portugalština).

Rozšířenost jazyků v koloniálním období zapříčinila, že některé jazyky Indoevropské jazykové rodiny jsou v současnosti ve světě uznány jako úřední, byť

tamní obyvatelstvo hovoří i jinými jazyky. Jako úřední jazyk je angličtina uznána v 58 státech, francouzština ve 35 státech a španělština v 21 státech. Tyto jazyky jsou spolu s němčinou v rámci Evropy ve velkém množství případů vyučovány jako jazyky cizí. Nejrozšířenějším jazykem Indoevropské jazykové rodiny stále zůstává angličtina. Pro více než 400 milionů obyvatel představuje angličtina rodný jazyk, přes 800 milionů obyvatel ji ovládá jako druhý jazyk. Po čínštině je to druhý nejrozšířenější jazyk ve světě.

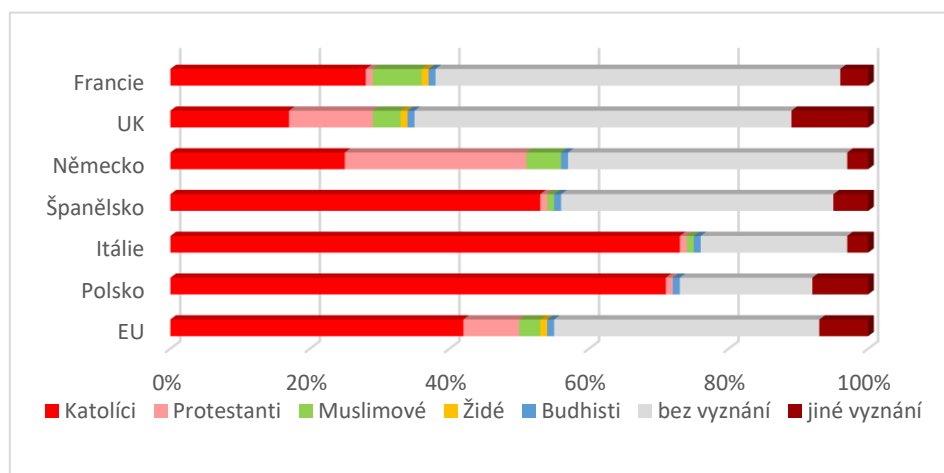
Dalším důležitým kulturním znakem obyvatelstva je **náboženství**. V současné době je pro Evropu charakteristická sekularizace, tedy zmenšování vlivu náboženského vyznání na každodenní lidský život, což zahrnuje nejen oddělení vlivu církve od státu, ale i pozvolnou proměnu životního stylu a hodnot v občanské společnosti. Náboženství však zůstává součástí kulturních rysů obyvatelstva, a to nejen v historickém odkazu, ale i v současných zvycích, tradicích a pohledu na svět a na lidský život.

Nejrozšířenějším náboženstvím v Evropě je **křesťanství**, které se dělí na tři základní směry:

- Katolická církev (jih a západ Evropy)
- Pravoslavná církev (východ Evropy)
- Protestantská církev (sever Evropy)

Státy, kde je víra v Boha stále výraznou součástí každodenního života a národní identity, jsou Irsko, Polsko, Litva nebo státy jižní Evropy (ve všech případech katolická víra). Střední míru sekularizace vykazují obyvatelé řady států střední Evropy (Německo, Švýcarsko, Slovensko, Maďarsko). I přes stoupající sekularizaci si jednotlivé církve snaží udržet svojí pozici a vliv. Výrazně sekulární jsou populace protestantské (Skandinávie, Britské ostrovy), ale také např. obyvatelé Česka.

Určité znepokojení způsobuje v současné Evropě islám, jehož zastoupení se zvyšuje především ve státech západní Evropy v důsledku vysoké imigrace (z bývalých kolonií, za pracovními příležitostmi či při hledání azylu). Myšlenka tzv. multikulturalismu, tedy soužití více různých kultur v rámci jednoho státu, není ve většině států přijímána bez výhrad, odlišnosti v pohledu na právní stránky života společnosti dochází k rozporům a dává vzniknout politickým protestním hnutím a stranám. Před evropskými státy tak stojí výzva k nalezení vhodného uspořádání občanské společnosti, kde při soužití různých skupin nebude docházet ke konfliktům.

Obrázek. 1: Náboženské vyznání ve vybraných státech Evropy 2016

Zdroj: www.daliaresearch.com